

POLSKI SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA WOBEC ZAGROŻEŃ. TEZY Z 34. FORUM EKONOMICZNEGO W KARPACZU

WPROWADZENIE

Późnym latem 2025 roku doszło do licznych incydentów na granicy polsko-białoruskiej oraz do wtargnięć rosyjskich dronów na terytorium Polski. Wywołało to debatę na temat przygotowania polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego do zagrożeń generowanych przez politykę Federacji Rosyjskiej. W niniejszym komentarzu przedstawiam streszczenie własnych tez z dyskusji na 34. Forum Ekonomicznym w Karpaczu.

KONTEKST MIĘDZYNARODOWY

W kontekście polskich inicjatyw geopolitycznych ostatniej dekady (grupa B9, Inicjatywa Trójmorza) należy zauważyć, że w 2025 roku większość państw wschodniej flanki NATO jest zdana na wsparcie zewnętrzne w zakresie kluczowych technologii obronnych. Armie małych państw wschodniej flanki są nieliczne i zależne od pomocy sojuszników. Innym problemem regionu jest depopulacja państw, co wpływa na zdolności mobilizacyjne. W naszym regionie jedynie Polska i Finlandia dysponują znaczącą zdolnością odstraszenia i projekcji siły. Oznacza to, że w sytuacji pogłębienia kryzysu militarnego w Europie Polska i Finlandia będą główną osią wsparcia dla sojuszników. Nie jest to komfortowa sytuacja, choć Polska stara się wykorzystać tę sytuację do zwiększenia rangi państwa w Europie.

W interesie polityki państwa średniego, takim jak Polska, jest zwiększanie wsparcia mocarstw i organizacji międzynarodowych dla swojej polityki bezpieczeństwa. W ostatnich latach kolejne [decyzje NATO](#) doprowadziły do zwiększenia wielkości sił sojuszniczych na tzw. wschodniej flance. Unia Europejska uruchomiła instrumenty finansowe wspierające obronność państw członkowskich. Polska jest jednym z głównych beneficjentów tych środków (por. [program SAFE](#)). Ponadto, [bilateralne porozumienia](#) Polski z USA doprowadziły do znacznego zwiększenia obecności żołnierzy amerykańskich w Polsce.

SYSTEM OBRONNY

W ciągu ostatnich 5 lat liczba żołnierzy zawodowych w Polsce [wzrosła o około 55 tys.](#) Wzmocniono również mechanizm szkolenia rezerw (kilkadziesiąt tysięcy osób rocznie kończy zasadniczą służbę wojskową). Pozwala to na ciągły wzrost liczebności wojska,

pomimo zawieszenia poboru i utrzymującego się wskaźnika corocznych odejść ze służby na poziomie 6%. [Plany polskiego rządu](#) zakładają powiększenie SZ RP do 300 tys. żołnierzy, z czego 196,5 tys. mają liczyć siły zawodowe, 3,5 tys. to kadeci; 50 tys. ludzi mają liczyć formacje terytorialnej służby wojskowej, a kolejne 50 tys. to żołnierze służby zasadniczej. Klasy mundurowe w liceach oraz studenci biorący udział w programie Legia Akademicka stanowią kolejne 50 tys. kandydatów do służby. Wzrost liczebności SZ RP oraz stopniową odbudowę systemu szkolenia rezerw należy ocenić pozytywnie.

Jeśli chodzi o zakupy sprzętu wojskowego, Polska jest liderem NATO w zakresie przyrostu inwestycji obronnych w relacji do PKB. W ostatnich latach MON podjął decyzje zakupowe w praktycznie każdym obszarze obowiązującego [Programu Modernizacji Technicznej SZ RP](#). Pozyskano m. in. czołgi, haubice, samoloty, czy śmigłowce szturmowe. Trwa dostarczanie jednostek sprzętu, proces szkolenia i adaptacja nowych rodzajów broni. Polski przemysł obronny również pozyskał liczne zdolności produkcyjne. Modernizację SZ RP i wzrost wartości zamówień w polskim przemyśle obronnym należy ocenić pozytywnie.

Od kilku lat Polska wydaje na infrastrukturę obronną co najmniej 5 mld zł rocznie (w 2024 roku około 8 mld), co jest związane z budową nowych jednostek wojskowych oraz programem Tarcza Wschód. Proces szkolenia pochłania rocznie średnio około 30 mld zł, a obecne [koszty osobowe sięgają w 2025 r. około 50 mld zł](#) (w tym emerytury). Rosnące koszty osobowe ukazują limity, jeśli chodzi o zdolności utrzymania stałej armii o rozmiarze 300 tys. żołnierzy w czasie pokoju. Dużo ważniejsze z perspektywy czasu będą jednak zdolności mobilizacyjne państwa, oparte na przeszkolonej rezerwie pasywnej. Otwartą kwestią jest ponowne zespolenie systemów dowodzenia i szkolenia SZ RP.

SYSTEM OCHRONNY

System ochronny państwa, oparty jest na licznych regulacjach, zwłaszcza w zakresie [zarządzania kryzysowego](#) oraz [ochrony ludności i obrony cywilnej](#). System ten jest ważnym uzupełnieniem systemu obronnego. Co ważne, poprzez odbudowę instytucji Obrony Cywilnej państwo polskie zyskało dostęp do dodatkowych rezerw mobilizacyjnych w zakresie kompetencji resortu właściwego do spraw wewnętrznych.

Przypomnijmy, że zadania ochronne obejmują m. in. ostrzeganie, ewakuację, ratownictwo, zwalczanie pożarów i innych katastrof, a także odkażanie i zaopatrzenie ludności w niezbędne dobra na czas kryzysu. W 2025 roku weszły w życie szczegółowe regulacje ustawowe w tym zakresie. System pozostaje w budowie, a jego pierwsza ewaluacja przewidziana jest na koniec 2026 roku. Obecnie kluczowym etapem jest stworzenie ewidencji zasobów dostępnych w systemie, co pozwoli ocenić potrzeby, rozpoznać braki i przedsięwziąć dodatkowe inicjatywy w celu ich uzupełnienia.

W kontekście rezerw osobowych systemu ochronnego należy nadmienić, że artykuły 125, 134 i 135 Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej informują o możliwościach uzyskania przydziałów mobilizacyjnych w obronie cywilnej, jak też przewidują nabór ochotników do OC. Wnioski z kryzysów ostatnich lat (powódzie, pożary, kryzysy przygraniczne, migracje, ryzyko niedostępności Wojskowych Jednostek Odbudowy) wskazują, że zasadne byłoby tworzenie i szkolenie takich formacji również na czas pokoju. Mogłoby to mieć charakter rozbudowanego odwodu operacyjnego z ciężkim sprzętem inżynieryjnym i ratowniczym, pozostającym w dyspozycji Komendy Głównej PSP. Dodatkowe stałe formacje OC można oprzeć na istniejących już formacjach OSP. Kluczowy dla ochrony ludności komponent ratowniczy opiera się na sprawdzonym od lat [Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym](#).

Kłopotem dla polskiego systemu ochronnego są wieloletnie zaniedbania infrastrukturalne i brak środków finansowych. Wiele zadań przekazanych samorządom ma charakter zadań własnych, które będą musiały zostać sfinansowane własnym sumptem. Kwoty przewidziane na rozwój systemu ochronnego w skali całego państwa są niestety niewielkie, ale spodziewane jest ich zwiększenie w kolejnych latach. System jest zdecentralizowany, ale zgodnie z zasadą pomocniczości państwo powinno założyć możliwość odgórnego wsparcia regionów dotkniętych nagłym kryzysem.

SYSTEM DECYZYJNY

Po skróconym omówieniu sił i środków będących do dyspozycji systemu obronnego i ochronnego należy poruszyć również kwestię systemu kierowania, który stanowi kluczowy czynnik decyzyjny w obszarze bezpieczeństwa narodowego. Obecny system kierowania nie został uregulowany ustawowo (dostępne jest rozporządzenie), choć jego zadania precyzuje konstytucja oraz wspomniane wyżej ustawy.

We [wcześniejszych analizach](#) wspomniano już o potrzebie zatwierdzenia aktualnej Strategii bezpieczeństwa narodowego RP (2025) oraz przyjęcia Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej. Te dokumenty doktrynalne posłużą do sformułowania szczegółowych dokumentów strategicznych i standardowych procedur operacyjnych, niezbędnych dla bieżącego funkcjonowania Sił Zbrojnych RP. Oprócz działań ministerialnych, SZ RP rozwijają własne programy diagnozy i prognozy rozwoju środowiska bezpieczeństwa Polski, takie jak kampania [Nowe Urządzenie Polskie 2X35](#). Trwa również debata nad powołaniem nowego [Dowództwa Transformacji SZ RP](#).

BUDOWANIE ODPORNOŚCI

Współcześnie znaczna część wrogich oddziaływań politycznych (*political warfare*) ma charakter niemilitarny. W rosyjskim modelu wojny „nowej generacji” stosunek działań niemilitarnych do militarnych wynosi 4 do 1. Na jedno działanie militarne przypada kilka agresywnych działań niemilitarnych. Do przykładowych takich oddziaływań należą prowokacje, dezinformacja, ataki cybernetyczne, zakłócanie komunikacji, sabotaż infrastruktury transportowej i energetycznej, podpalenia, działania terrorystyczne (porwania, zamachy, zabójstwa, wybuchy bombowe), czy infiltracja elit opinii. Celem przeciwnika jest osłabienie efektywności funkcjonowania systemu kierowania oraz wpłynięcie na delegitymizację instytucji władzy i spadek zaufania społeczeństwa do elit politycznych. Skutkiem tych działań miałby być paraliż decyzyjny i wywołanie paniki.

Z uwagi na zróżnicowanie i niejednorodność wspomnianych działań niemilitarnych państwo nie tworzy osobnego systemu ochronnego do walki z całym spektrum zagrożeń tego typu. Różne agendy państwa podejmują działania związane ze zwalczaniem cyber-zagrożeń, przestępczości zorganizowanej, czy terroryzmu.

Pozytywne działania mające na celu budowanie odporności społecznej obejmują przede wszystkim tworzenie efektywnych systemów ochronnych i bieżące informowanie obywateli w kwestii korzystania z nich. W ostatnich tygodniach polski rząd przedstawił [poradnik dla obywateli](#) w zakresie bezpieczeństwa. Niedługa publikacja jest oparta na wzorach skandynawskich i informuje obywateli o działaniach, jakie warto wdrażać w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Nagłąca jest potrzeba uzupełnienia wiedzy obywateli o obiektach ochronnych i miejscach, gdzie mogą uzyskać pomoc w razie kryzysu.

PODSUMOWANIE

W ciągu ostatnich 5 lat skokowo wzrosły zdolności państwa polskiego w zakresie sił i środków zapewniania bezpieczeństwa narodowego. Omówione w niniejszym materiale systemy muszą być jednak na bieżąco korygowane i wspierane finansowo.

Koniecznym elementem rozwoju każdego systemu decyzyjnego jest pozyskanie wyszkolonych kadr oraz narzędzi technologicznych, umożliwiających działanie w czasie kryzysu (np. Sieć Bezpiecznej Łączności Państwowej). Poszczególne struktury bezpieczeństwa państwa wymagają ustawicznych przeglądów i doskonalenia. Pomimo wskazanych w opracowaniu przykładów sukcesu, nadal jest jeszcze wiele do zrobienia.

dr hab. Tomasz Pawłuszko

Materiał opiera się na wystąpieniu autora na 34. Forum Ekonomicznym w Karpaczu